

Spoor 1 heroverwegingen: Bestuurlijke focus

1. Context

De gemeente Olst-Wijhe staat voor een flinke opgave om op lange termijn financieel het hoofd te kunnen bieden aan alle uitdagingen waarvoor ze zich op dit moment geplaagd ziet. Tegenvallers in bijvoorbeeld het sociaal domein zoals die bij veel gemeenten te zien zijn, de gevolgen van de coronacrisis en de verdeling van gelden uit het Gemeentefonds.

Een situatie die flink afwijkt van de ambities in het raadsbrede akkoord en college-uitvoeringsprogramma. Deze ambities zijn in de huidige financiële situatie en met het oog op de beperkte ambtelijke capaciteit niet langer haalbaar. Dat betekent dat college en raad bestuurlijk keuzes moeten maken om de taakstelling van uiteindelijk € 1,5 miljoen na 2023 te kunnen realiseren. Als vanwege recente ontwikkelingen deze bezuiniging wellicht n groter wordt, dan wordt het hebben van een scherpe focus nog belangrijker.

Als eerste stap richting die focus, zijn op basis van een sterkte-zwakteanalyse van de gemeente en een brainstormsessie met het college en een sessie met de raadscommissie, een aantal mogelijke toekomstscenario's geschetst. In een tweetal vervolgsessies zijn deze vervolgens uitgewerkt tot 1 bestuurlijke focus. Deze focus schetst waar we de komende 10 jaar vanuit de gemeente op willen doorbouwen, maar ook waar we minder of niet meer tijd en geld op willen inzetten. Een eerste aanzet dus om te komen tot echte keuzes voor het Olst-Wijhe in 2030 waar we in deze resterende raadsperiode, maar ook na de verkiezingen in 2022 op inzetten.

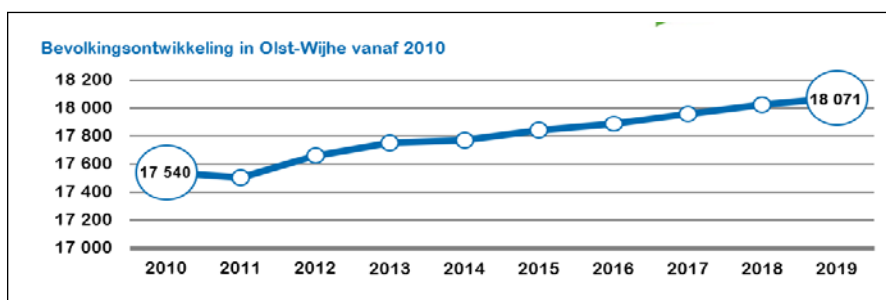
2. Cijfers en trends

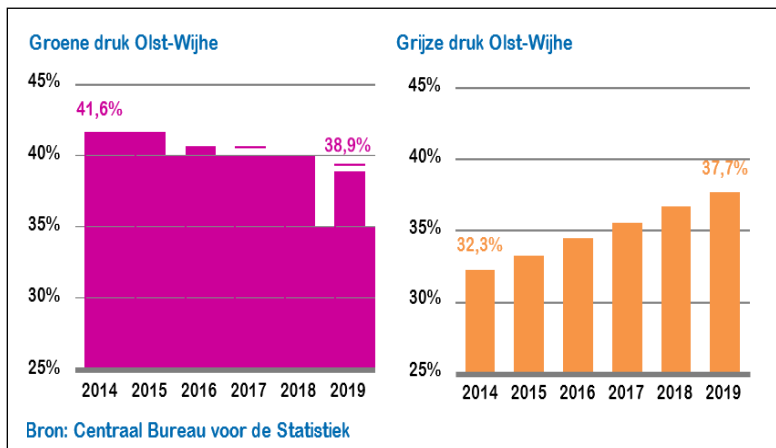
Voordat we kijken naar de sterktes, zwaktes, kansen en bedreigingen voor Olst-Wijhe, is het ook goed om een aantal cijfers en trends in kaart te brengen. Hierna hebben we de belangrijkste op een rijtje gezet. Het complete beeld is terug te vinden in de rapporten 'Olst-Wijhe in cijfers 2019' en 'Tellers en benoemers' uit 2020.

Demografie

De gemeente Olst-Wijhe telde op 1 januari 2019 18.071 inwoners, van wie 92% inwoners met een Nederlandse achtergrond. Het inwonersaantal is de afgelopen 10 jaar met 3% gegroeid, vooral door instroom van mensen van buiten de gemeente. Het aandeel jongeren tot 25 jaar bedraagt 28% van de bevolking en ouderen boven de 65 jaar is 21%.

We zien de afgelopen 10 jaar een trend van een relatieve toename van oudere inwoners (vergrijzing) en tegelijkertijd een relatieve afname van het aandeel kinderen (ontgroening) en een grote uitstroom van jongeren in de leeftijd van 18-30 jaar. De redenen voor deze uitstroom zijn niet helemaal duidelijk. Wellicht speelt beschikbaarheid van betaalbare woningen, het kunnen wonen in de nabijheid van werk of de behoefte om in deze levensfase in een stedelijke omgeving met meer voorzieningen te wonen, een rol. In het kader van de woonvisie wordt dit verder onderzocht.

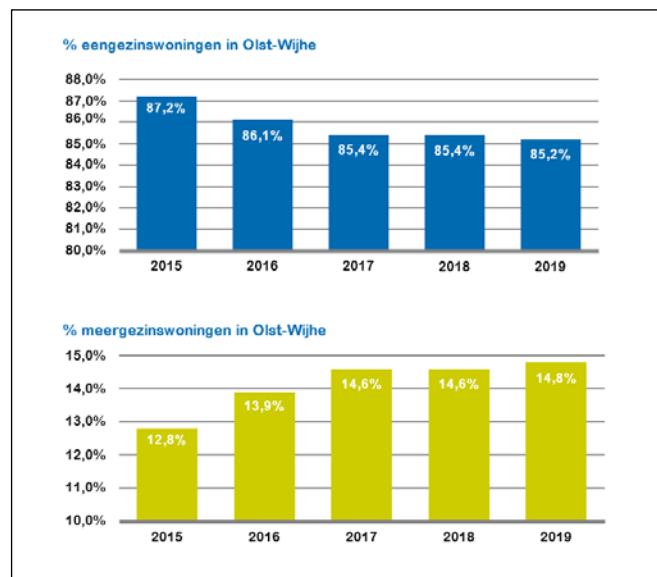

2019	Olst-Wijhe	Gemiddeld gemeenten <25 000 inwoners
Groene druk	38,9%	39,6%
Grijze druk	37,7%	39,4%

Wonen in Olst-Wijhe

In de gemeente Olst-Wijhe bevonden zich op 1 januari 2019 7669 woningen waarvan 69% koop en 31% huur. De gemiddelde WOZ-waarde bedroeg €242.000,-. In de afgelopen 10 jaar zijn er circa 700 woningen toegevoegd, vooral door nieuwbouw.

De basisprognose voor de groei van het aantal huishoudens de komende 10 jaar is circa 600. Dit bestaat deels uit de instroom van huishoudens van buiten, maar ook door de ontwikkeling naar steeds meer eenpersoons huishoudens. De uitstroom zoals hiervoor bij demografie ook al werd benoemd, betreft inwoners uit de leeftijdscategorie 15-30 jaar en de instroom betreft met name 40-50-jarigen.

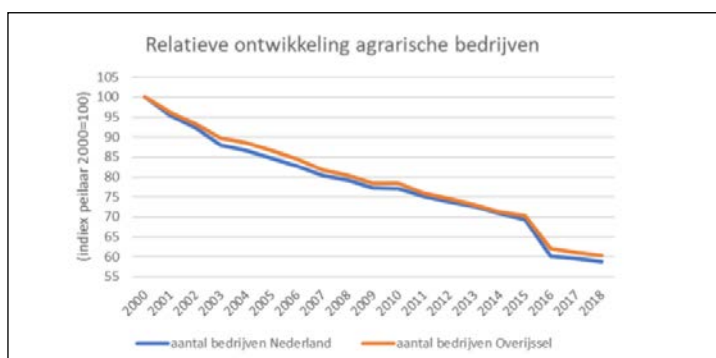
Bereikbaarheid in Olst-Wijhe

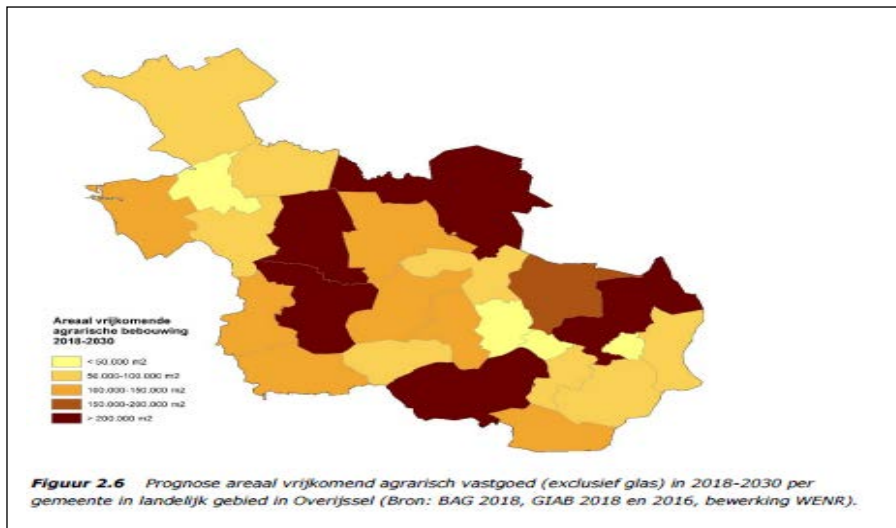
Olst-Wijhe is via de N337 verbonden met Deventer en Zwolle. Er zijn 2 stations: in Olst en in Wijhe. Station Olst verwerkt circa 1364 passagiers per dag, station Wijhe 1259. De afgelopen 10 jaar liet het aantal passagiers in Olst een groei zien van 23% en het aantal passagiers in Wijhe van 55%. Ook is er een uitgebreid fietsnetwerk waardoor zowel de bereikbaarheid per fiets als de recreatieve functie goed is. De veerponten spelen een belangrijke rol in de recreatie en in de bereikbaarheid van enkele kleine kernen.

Welzijn en economie

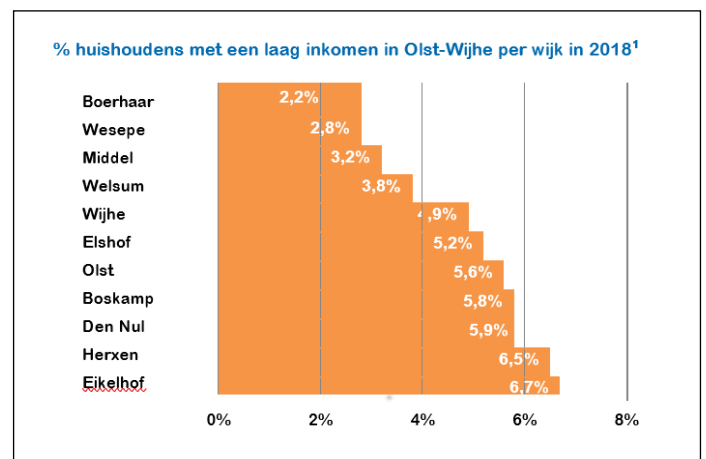
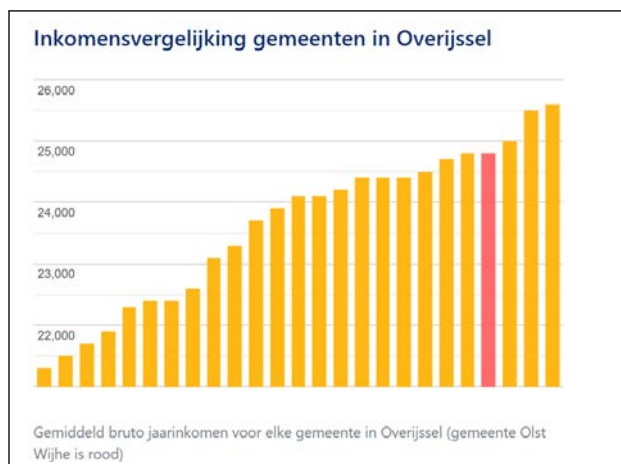
In de gemeente tellen we circa 5900 arbeidsplaatsen, verdeeld over 1700 bedrijven. De 3 grootste sectoren zijn de handel met 1118, de industrie met 956 en gezondheid en welzijn met 893 arbeidsplaatsen.

De meeste bedrijven zitten in de landbouwsector (317), maar het aantal arbeidsplaatsen zien we in deze sector teruglopen. De landelijke trend van het verdwijnen van grote aantallen agrarische bedrijven is in Olst-Wijhe nog niet erg zichtbaar (afgelopen 3 jaar stabiel rond de 300 bedrijven), maar innovatie en andere ontwikkelingen in deze sector zullen naar verwachting ook hier in onze gemeente de komende jaren leiden tot veranderingen.

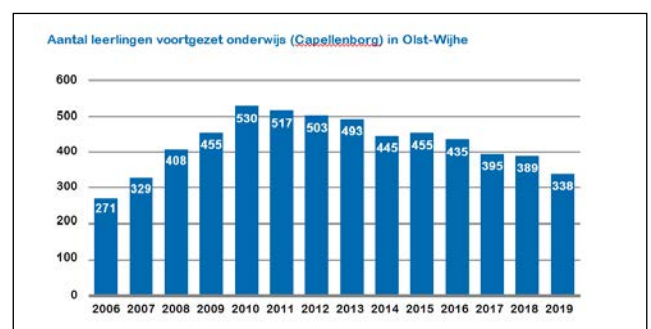
Het gemiddeld besteedbaar inkomen in Olst-Wijhe is € 44.800,- (€ 43.000,- gemiddeld in Nederland). In Overijssel ligt het gemiddeld besteedbaar inkomen alleen in Hof van Twente, Zwolle en Borne hoger. Het percentage personen met een bijstandsuitkering ligt in Olst-Wijhe, vergeleken met gemeenten van vergelijkbare grootte, wat lager. De aantallen bijstandsuitkeringen zijn de afgelopen 4 jaar redelijk stabiel gebleven. Het werkloosheidspercentage ligt met 2,7% gelijk met vergelijkbare gemeenten.

2019	Olst-Wijhe	Gemiddeld gemeenten < 25.000 inwoners
Personen met bijstandsuitkeringen per 1.000 inwoners 18 jaar en ouder	17,9	19,4

Onderwijs

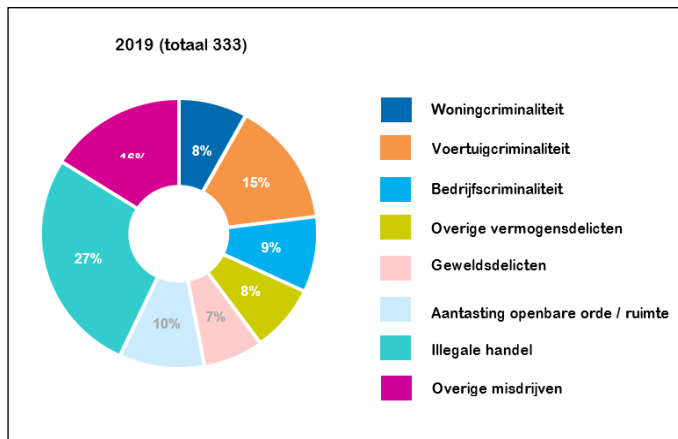
Op 1 januari 2019 bevonden zich in Olst-Wijhe 13 basisscholen in het primair onderwijs met in totaal 1232 leerlingen. De grootte van deze scholen varieerde van 8 tot 182 leerlingen. In het kader van het project Scholen voor morgen fuseren schoolverenigingen en werken aan toekomstbestendige huisvesting in de vorm van kindcentra. De trend van een afnemend leerlingenaantal zien we na 2019 meer stabiliseren. In Wijhe bevindt zich middelbare school de Capellenborg. Op de Capellenborg kunnen leerlingen tot en met de HAVO volledig hun opleiding volgen, voor het atheneum geldt dit tot en met leerjaar 3.

Veiligheid

In 2018 kwam uit een onderzoek van RTL-nieuws dat de gemeente Olst-Wijhe de op 1 na veiligste gemeente van Nederland was. Dit zien we ook terug in de cijfers. In Olst-Wijhe ligt het aantal misdrijven per 10.000 inwoners aanmerkelijk lager dan bij gemeenten met een vergelijkbare omvang (185 ten opzichte van 297 gemiddeld).

In 2019 telde de Politie IJsselland 333 misdrijven in de gemeente Olst-Wijhe. Voor het eerst een stijging na afname in de afgelopen jaren. De toename van het aantal misdrijven was vooral te zien bij woningcriminaliteit (+69%), voertuigcriminaliteit (+28%) en illegale handel (+23%). De belangrijkste dalers waren zedendelicten (-50%) en aantasting van de openbare orde en ruimte (-9%).

2019	Olst-Wijhe	Gemiddeld gemeenten < 25.000 inwoners
Misdrijven per 10.000 inwoners	185	297

3. Sterktes en zwaktes, kansen en bedreigingen

Uit de voorgaande analyse komen al enkele trends en belangrijke kenmerken van Olst-Wijhe naar voren. Aanvullend hierop is in een aantal sessies met de ambtelijke organisatie, het college en de raadscommissie ook gekeken naar de sterktes en zwaktes en van daaruit naar de kansen en bedreigingen. Dit heeft geleid tot onderstaande beelden.

Sterktes

Olst-Wijhe heeft tal van kwaliteiten: veel groen in een prachtig landschap, een ligging tussen Deventer en Zwolle aan de IJssel, een sterke sociale cohesie, innovatieve woonprojecten, weinig grootstedelijke problemen, een divers woningaanbod, breed voorzieningenaanbod, veel MKB-bedrijven, goede onderwijsvoorzieningen, goede bereikbaarheid per auto, fiets en trein, een bloeiend verenigingsleven, een plattelandsgedebied dat van traditionele landbouw langzaam verkleurt naar een gebied waar (innovatieve) landbouw en wonen naast elkaar bestaan en een gemeente met een gemiddeld hoog welvaartsniveau.

Een aantal van deze kwaliteiten noemt vrijwel iedereen: Wonen, sociale cohesie, ligging en innovatief.

Bij **wonen** wordt vooral genoemd dat Olst-Wijhe een mooie en relatief veilige plek is om te wonen als uitvalsbasis voor als je in Deventer of Zwolle werkt, er goede voorzieningen zijn (winkels, onderwijs, ontmoetingsplekken), het woningaanbod divers is en vernieuwende woonconcepten omvat zoals de Aardenhuizen, het vriendenerf en Olstergaard.

Bij de **sociale cohesie** speelt met name het bloeiende verenigingsleven, grote betrokkenheid van onze inwoners bij elkaar en de kernen, veel vrijwilligers en verbindende evenementen zoals het theater langs de IJssel, carnaval en de dorpsfeesten. Ook ons streven om een inclusieve gemeente te zijn is daarbij belangrijk: iedereen telt en doet mee.

De **ligging** tussen Deventer en Zwolle is vooral een kracht, doordat Olst-Wijhe goed bereikbaar is zowel per auto, fiets en trein en omgekeerd de voorzieningen in de steden goed bereikbaar zijn voor inwoners van Olst-Wijhe. Ook de ligging aan de IJssel in een groene omgeving en de ruimte voor de inwoners om dichtbij huis te kunnen recreëren is belangrijk. Tegelijkertijd werd opgemerkt dat deze kwaliteiten deels slecht bereikbaar en toegankelijk zijn voor recreatieve doelen.

De **innovatieve kracht** zien we terug in het als gemeente durven faciliteren van allerlei vernieuwende initiatieven en projecten, wat vervolgens weer nieuwe initiatieven aantrekt. Denk aan de Aardenhuizen, Olstergaard, de voedsel- en de energiecoöperatie.

Zwaktes

Er zijn ook dingen in Olst-Wijhe die minder sterk zijn ontwikkeld. Zo werd in verschillende beoordelingen gezegd, dat er geen echte keuzes worden gemaakt en daardoor een duidelijk profiel ontbreekt. Dat leidt soms tot ad hoc-besluiten of reageren op initiatieven die toevallig voorbijkomen, wat druk legt op de gemeentelijke organisatie.

Olst-Wijhe vergrijst en dat is een risico voor het behoud van voorzieningen en legt op termijn een grote druk op voorzieningen in het sociaal domein (zoals de Wet maatschappelijke ondersteuning). Verder draaien veel activiteiten op vrijwilligers, wat ook een zekere kwetsbaarheid betekent, is de organisatiegraad van ondernemers beperkt en liggen veel financiële problematieken 'achter de voordeur' doordat mensen zich vaak pas laat melden.

Waterveiligheid is door onze ligging aan de IJssel ook een aandachtspunt en het relatief grote aandeel van landbouw¹ in ons buitengebied maakt door de bijbehorende contouren ontwikkelingen soms lastig en brengt meer opgaven met zich mee die te maken hebben met de lastige situatie waarin boeren verkeren door wetgeving en (milieu)ontwikkelingen.

De vraag is of we onszelf als gemeente ook vaak genoeg de vraag stellen welk rendement al onze beleidsinspanningen opleveren op al deze terreinen of, omgekeerd, op welke terreinen we als

¹ Ook bij het grote aandeel landbouw wordt gezegd dat dit ook kansen biedt.

gemeente nu echt het verschil kunnen maken en op welke dus ook niet of minder.

Tot slot werd ook nog gewezen op onze Sallandse mentaliteit. Onze bescheidenheid maakt dat we soms te weinig laten zien waar we trots op zijn. Dat helpt niet wanneer we ons willen profileren.

Ook bij de zwaktes waren er die relatief vaak werden genoemd: **Profielloos, (te) bescheiden, ad hoc en vergrijzing.**

Van beeld naar werkelijkheid

Als we deze eerste analyse bekijken, zien we dat sterktes, zwaktes, kansen en bedreigingen door elkaar heen lopen. Niet gek natuurlijk, want een sterkte kan ook een bedreiging worden. Hierna is daarom een onderscheid gemaakt in sterktes, zwaktes, kansen en bedreigingen voor Olst-Wijhe.

Sterktes <ul style="list-style-type: none">– <i>Ligging tussen 2 steden</i>– <i>Bereikbaarheid</i>– <i>Betaalbaar en ruim wonen</i>– <i>Innovatieve woonconcepten</i>– <i>Groen</i>– <i>Ligging aan de IJssel</i>– <i>Sociale cohesie</i>– <i>Noaberschap</i>– <i>Rijk verenigingsleven</i>– <i>Veel vrijwilligers</i>– <i>Voedselcoöperatie</i>– <i>Energiecoöperatie</i>– <i>Onderwijs</i>– <i>Voorzieningen sport, cultuur, welzijn</i>– <i>Flexibele gemeentelijke organisatie</i>	Zwaktes <ul style="list-style-type: none">– <i>Weinig toeristische trekkers</i>– <i>Weinig betaalbare (starters)woningen</i>– <i>IJssel slecht toegankelijk voor recreatie</i>– <i>Groene waarden slecht toegankelijk</i>– <i>Eentonigheid uitgestrekte weilanden</i>– <i>Weinig strategische visie vanuit gemeente</i>– <i>Ad hoc reageren op initiatieven gemeente</i>– <i>Profielloos en bescheiden</i>– <i>Beperkte biodiversiteit</i>– <i>Sociale problematieken blijven lang achter de voordeur</i>– <i>Beperkte organisatiegraad ondernemers</i>– <i>Bedrijventerrein(en) naast woonfuncties</i>
Kansen <ul style="list-style-type: none">– <i>Ontsluiten van de IJssel (toegankelijkheid)</i>– <i>Benutten natuurlijk kapitaal vergrijzing</i>– <i>Uitbouwen innovatieve woonkarakter</i>– <i>Vervullen regionale woonbehoefte uit de regio ter versteviging van de basis voor voorzieningen en de financiële positie van de gemeente</i>– <i>Innovatie agrarische sector en (lokale) voedselketens</i>– <i>Plattelandsontwikkeling</i>– <i>Vrijkomende agrarische bebouwing benutten</i>– <i>Grootschalige duurzaamheidsinitiatieven op afstand van woongebieden mogelijk</i>– <i>Profilering en sturing op basis van meerjarige strategische visie</i>	Bedreigingen <ul style="list-style-type: none">– <i>Afname voorzieningen</i>– <i>Druk op sociale voorzieningen door vergrijzing</i>– <i>Jongeren trekken weg (groene druk)</i>– <i>Meer druk op sociale voorzieningen</i>– <i>Duurzaamheidsmaatregelen inpassen in onze landschappelijke waarden</i>– <i>Klimaatveranderingen (-adaptatie)</i>– <i>Toenemende sociale problematiek rondom (traditionele) agrarische sector</i>– <i>Grote groeiambitie vraagt balans en aandacht om onze waarden en sociale cohesie te behouden</i>– <i>Veel vrijwilligers maakt kwetsbaar/afhankelijk</i>– <i>Geen keuzes maken als gemeente; profielloos blijven, druk op organisatie en financiële middelen</i>

4. Scenario's richting een focus

Op basis van deze analyse zijn talloze scenario's te bedenken om te kiezen als bestuurlijke focus voor de komende jaren. Als start van de gedachtevorming hierover spraken college en raadscommissie over 4 scenario's die elk inhaakten op 4 trends uit de sterkte-zwakteanalyse en de kengetallen. Het betrof:

- een nulscenario waar door middel van pragmatische keuzes in de breedte de financiële basis weer op orde wordt gebracht (kaasschaaf).
- Een scenario gericht op de brede regionale woonfunctie
- Een scenario met een innovatief en duurzaam woonkarakter
- Een scenario waarin de vergrijzing als uitgangspunt en kans wordt beschouwd

Op basis van deze brainstormsessies bleek een voorkeur voor een focus op Olst-Wijhe als woongemeente. Olst-Wijhe is al een forensengemeente, blijkt uit recent onderzoek van Moventem in het kader van de economische visie en hierop voortbouwen en ons verder onderscheiden maakt dat we structureel meer (belasting)inkomsten krijgen en op (middel)lange termijn ook een steviger basis voor onze voorzieningen. Ook de demografische samenstelling kan dan beter in balans komen.

In de eerste werksessies zijn nog meer invalshoeken verkend en besproken. Op basis van daarvan zijn er vervolgens 3 scenario's verder uitgewerkt:

1. Woongemeente met basisgroei
2. Aantrekkelijke regionale woongemeente
3. Duurzame eigenzinnig voorstad

In een tweede werksessie met college en een sessie met de raadscommissie bleek een voorkeur te bestaan voor scenario 2 als basis, met enkele onderscheidende elementen uit scenario 3. Dit leidt tot een bestuurlijke focus die zich laat omschrijven als:

Olst-Wijhe als toekomstbestendige eigenzinnige regionale woongemeente aan de IJssel die de komende 10 jaar groeit met 1000-1200 woningen en die wordt gekenmerkt door groen, rust en sociale cohesie. Waar ruimte is voor innovatieve duurzame ontwikkelingen wat betreft wonen, de agrarische sector, economisch, recreatief en sociaal.

Een gemeente met de basisvoorzieningen voor de dagelijkse behoeften van de eigen inwoners, maar waar we niet alle faciliteiten in elke kern per se hoeven te behouden. We benutten de kansen die de natuur ons biedt nog beter om zo voor onze (toekomstige) inwoners nog aantrekkelijker te worden.

Als gemeente vervullen we op veel terreinen steeds meer een faciliterende in plaats van een sturende en regisserende rol. We benutten en versterken wat er al is. En misschien wel het belangrijkste: we dragen nog beter uit wat onze gemeente te bieden heeft. Een aantrekkelijke gemeente om trots op te zijn!

Hierna wordt deze focus verder beschreven en geduid om als referentiekader te kunnen dienen voor de afwegingen en keuzes in het kader van de heroverweging.

5. Olst-Wijhe: toekomstbestendige eigenzinnige woongemeente aan de IJssel

5.1 Inleiding

Welke gemeente willen we zijn over 10 tot 15 jaar? Een belangrijke vraag voor iedere gemeente, maar zeker als kleine gemeente met een beperkte capaciteit en financiële middelen. Terwijl we veel te bieden hebben door onze ligging tussen 2 grote steden, goede bereikbaarheid en groene dorps karakter.

Om te komen tot een scherpe bestuurlijke focus is de afgelopen maanden via sessies met het college, de raadscommissie en beleidsadviseurs een analyse gemaakt van de sterktes en zwaktes, kansen en bedreigingen. Op basis daarvan en de insteek 'versterken, uitbouwen en uitdragen van wat er al is', zijn keuzes gemaakt voor het toekomstperspectief van Olst-Wijhe in 2030. Het werkt namelijk beter om met de stroom mee te gaan dan er tegenin. Deze keuzes zijn richtinggevend voor de resterende collegeperiode, maar ook na de verkiezingen in 2022.

Deze focus dient als referentiekader voor de keuzes in het heroverwegingsproces. Daarbij is een 1:1-vertaling naar alle maatregelen die in spoor 2 en 3 (taskforce sociaal domein) worden geïnventariseerd niet mogelijk. Sommige sectoren en maatregelen, zoals het sociaal domein zijn focusonafhankelijk. In de beschrijving van de focus zien we specifieke maatregelen in het sociaal domein dan ook niet terug. Niet omdat ze vergeten zijn, maar omdat ze een plek hebben in spoor 3, waarmee het gesprek met inwoners en vervolgens de politieke afweging in de raad kan plaatshebben. In de eindrapportage wordt bij de beschrijving van de gevolgen van voorgestelde bezuinigingsmaatregelen in deze gevallen aangegeven dat er geen effect is op realisering van de focus.

In het vervolg van deze integrale eindrapportage worden bij alle maatregelen criteria genoemd om de effecten van deze maatregelen inzichtelijk te maken. Eén van deze criteria is hoe een maatregel de focus beïnvloedt.

Dit voorliggende focusdocument bevat naast onze eigen focus en inzet ook een uitnodiging aan onze ondernemers, inwoners en de markt om hier samen met ons vorm en inhoud te geven. Zeker op die terreinen waar wij als gemeente een minder grote rol hebben of gaan nemen.

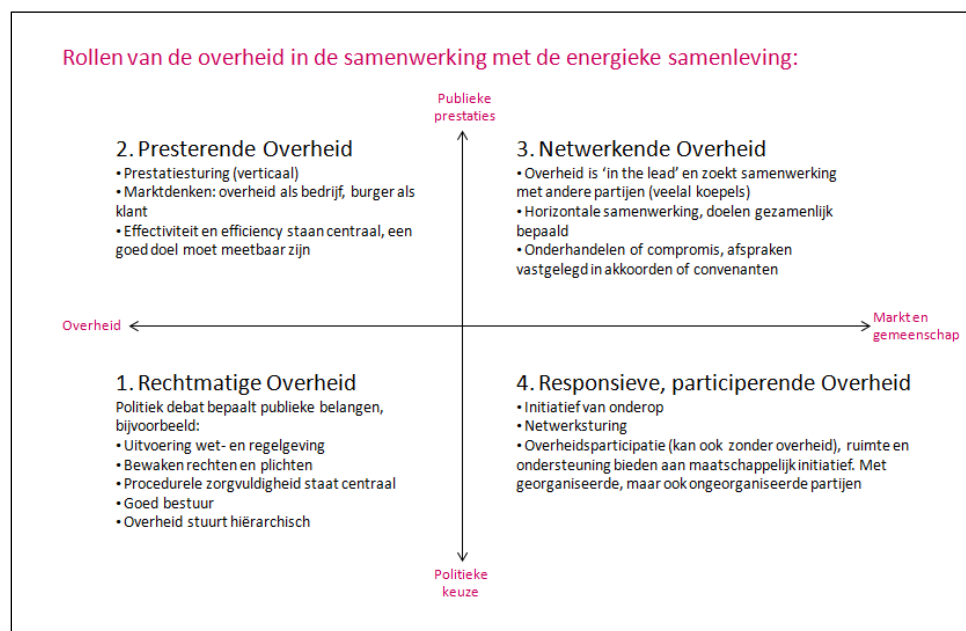
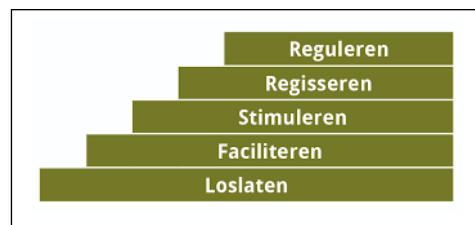
Daarbij is het wel belangrijk ons te realiseren dat, waar wij als gemeente opschuiven naar een meer faciliterende rol, dit ertoe kan leiden dat initiatieven en ontwikkelingen, die nu nog een bijdrage van de gemeente ontvangen, zullen vertragen of zelfs stil komen te liggen. Of, dat op onderdelen waar de gemeente wel ruimte biedt, toch geen initiatieven zullen ontstaan. Vrijwilligers, ondernemers en de markt kiezen hun eigen pad en tempo en het beroep op hen is al groot. Dat dit op onderdelen en op bepaalde momenten gaat schuren moeten we als gemeente accepteren en mee leren omgaan.

5.2 Naar een veranderende rol

In de beschrijving van de focus hierna, is op onderdelen ook aangegeven welke rol we rond een opgave of beleidsthema als gemeente willen spelen. Om deze rollen beter te duiden en een gedeeld beeld bij te hebben, staan we daar in deze paragraaf kort bij stil. Nogmaals: de keuzes voor het anders invullen van onze rol op diverse beleidsterreinen en andere noodzakelijke keuzes worden nu ingegeven door de heroverweging en zijn dus niet per se de ideale rolinvulling. Wanneer de gemeente op termijn financieel meer ruimte krijgt kunnen deze keuzes opnieuw worden bezien.

Bewoners nemen de laatste decennia steeds meer initiatief en de overheid trekt zich steeds meer terug uit het publieke domein. Hierdoor verandert de relatie tussen overheid en bewoners. Bij bewonersinitiatieven of burgerparticipatie is het aan de ene kant van belang dat de overheid meer loslaat. Aan de andere kant is het van belang dat de overheid de initiatieven faciliteert en stimuleert, maar daarbij ook steeds vooraf overweegt hoe en bij welke initiatieven. Vooraf duidelijk zijn over je rol en bijdrage is van belang voor het 'verwachtingenmanagement' en beperkt het risico op 'verzuring' naderhand.

De noodzaak om als gemeente selectiever aan te sluiten bij initiatieven in de samenleving heeft overigens niet alleen met overheidstekorten te maken. Er spelen meer maatschappelijke ontwikkelingen. Bijvoorbeeld het ontstaan van de netwerksamenleving: kennis en expertise zitten niet meer exclusief bij instanties als de overheid, maar zijn breed gespreid over de samenleving. Dat verandert de rol en taken als gemeente. In Olst-Wijhe hebben we hiermee al veel ervaring opgedaan en zijn door initiatieven van onze inwoners en ondernemers prachtige dingen ontstaan. In veel van die initiatieven hebben we als gemeente (medewerkers, bestuurders en raadsleden) al vanuit een andere rol geopereerd. We zijn steeds meer verschoven van een regulerende en regisserende rol naar één van faciliteren of zelfs loslaten. We ontwikkelen ons steeds meer richting 'responsieve participerende overheid', maar tegelijkertijd blijven er natuurlijk altijd opgaven waarvoor we als rechtmatige en presterende overheid aan de lat staan. Denk aan onze publiekrechtelijke taken rondom bestemmingsplannen, handhaving en veiligheid, uitgifte van paspoorten, realiseren en in stand houden van ons rioleringsysteem en onze wegen, etc., etc.

In de focus hierna vervult de gemeente met name rondom wonen nog een regisserende rol. Voor veel andere onderdelen verschuift dat naar een faciliterende rol. Daarmee wordt bedoeld dat de gemeente meer en meer aansluit bij initiatieven die van buiten komen; van inwoners, ondernemers of de markt. Maar faciliteren is niet altijd afwachten tot er een initiatief komt en daar vervolgens bij aansluiten.

Met faciliteren bedoelen we bijvoorbeeld ook het scheppen van planologische ruimte of initiatiefnemers wijzen op mogelijke subsidies of kennisplatforms van de provincie. Bij faciliteren hoort niet dat de gemeente zelf bijvoorbeeld een projectleider aanstelt, breed beleid gaat formuleren of zelf activiteiten en projecten opzet.

In voorkomende gevallen is aanstelling van een projectleider niet uitgesloten, maar dan verschuift je rol als overheid naar co-creatie of zelfs eigen regie. Dat vraagt vooraf een zakelijke en scherpe afweging welke initiatieven en projecten echt bijdragen aan de focus, afweging van de tijd en financiële middelen die nodig zijn voor een initiatief of project versus de maatschappelijke effecten en dus vooraf goed (ambtelijk en bestuurlijk) afgewogen waar je wel of niet instapt.

Planologische ruimte scheppen doen we vanuit onze faciliterende rol ook slechts voor die zaken die bijdragen aan onze focus van duurzame eigenzinnige woongemeente, bijvoorbeeld voor het mogelijk maken van vernieuwende initiatieven op het platteland.

5.3 De belangrijkste kenmerken van de focus onder de loep

- Eigenzinnige toekomstbestendige woongemeente

We groeien de komende 10 jaar met circa 1000-1200 woningen. Dit betekent dat we over 10 jaar van ruim 18.000 naar circa 21.000 inwoners zijn gegroeid. Een verdere groei maakt ook dat we structureel extra inkomsten genereren², de vergrijzing kunnen ombuigen en een bredere basis voor behoud van onze voorzieningen ontstaat.

Daarbij houden we oog voor ons dorpse karakter, dus zetten we in op een evenwichtige verdichting van onze bebouwing. Daarbij is er ruimte voor grotere ontwikkellocaties, maar nadrukkelijk ook voor inbreiding of herstructurering.

Een plek waar we naast een woongemeente voor (jonge) gezinnen die elders in de regio werken, ons verder ontwikkelen in en profileren met innovatieve woonconcepten. Niet alleen met projecten als de Aardenhuizen of Olstergaard, maar ook door bij (seriematige) nieuwbouw, bijvoorbeeld met extra aandacht voor duurzame en circulaire bouw of vernieuwende concepten waar jong en oud samen wonen.

We richten ons op de doelgroepen jongeren en 35- tot 50-jarigen met (jonge) kinderen om zo de al genoemde vergrijzing van onze gemeente om te buigen en onze eigen jongeren de kans te bieden hier te blijven wonen.

Bij ontwikkeling van nieuwe woningen kijken we nadrukkelijk ook naar levensloopbestendigheid, woningen voor meer generaties voor onze huidige inwoners of hofjes waar jong en oud samen wonen. Zo komt er meer beweging in de woningmarkt. We dagen de markt uit voor deze duurzame en innovatieve ontwikkelingen. Standaard bouwen doen we in beperktere mate.

In de uitvoering van deze woonopgave nemen we als gemeente de regie.

- Dorpse karakter

Ons dorpse karakter, daar zijn we trots op. We vinden het belangrijk dat we elkaar kennen en zijn betrokken bij elkaar en onze gemeente. Bij de doorgroei van onze gemeente is het belangrijk dat

² Een woning levert circa € 1000 per jaar op aan inkomsten en bij nieuwe gebiedsontwikkelingen zijn mogelijk incidenteel ook nog andere opbrengsten te genereren

de ontwikkelingen in balans blijven met het behoud van onze dorpse identiteit. Nieuwe inwoners hebben vaak bewust gekozen voor deze sociale kwaliteiten en spelen daar ook een rol in.

- **Benutten en (economisch) uitnutten van ons groen en onze ligging**

Olst-Wijhe ligt in het hart van de IJsselvallei. We gaan de kansen die onze ligging en de natuur bieden beter benutten om zowel voor onze (toekomstige) inwoners als dagrecreanten uit de steden nog aantrekkelijker te zijn. Dit maakt dat mensen hier willen komen wonen en zorgt dat passerende bezoekers en recreanten langer blijven. Dat kan de basis van onze voorzieningen verstevigen.

Ontwikkelingen met economisch potentieel gaan we dus de ruimte bieden met (planologische) regelruimte. We gaan daarin als gemeente, behalve het creëren van regelruimte, geen actieve rol vervullen. Initiatieven moeten komen vanuit onze ondernemers, inwoners of de markt.

We bieden planologische ruimte aan vernieuwende initiatieven zoals pop-up terrassen in de zomer of bij evenementen, initiatieven die de natuur beleefbaar maken zoals een blotevoetenpad of een klimbos. Maar ook initiatieven die plekken als de strandjes langs de IJssel, natuurswembad Den Nul of de Loswal in Wijhe aantrekkelijker maken voor onze inwoners.

Hierbij vervullen we zoals gezegd een faciliterende rol voor initiatiefnemers door bijvoorbeeld planologische ruimte te scheppen.

- **Wonen en een vitaal platteland**

Veel van de ontwikkelingen in de agrarische sector zijn autonoom en voor een lokale overheid moeilijk te beïnvloeden. Met onze beperkte invloed, tijd en financiële middelen past reguleren en regisseren ons niet langer. Onze aandacht zal de komende jaren dan ook met name gaan naar die zaken waar onze inspanningen direct leiden tot kansen of versnelling van de ontwikkelingen in de agrarische sector en niet meer naar bijvoorbeeld breed beleid. Onze speerpunten hierin zijn de vrijkomende agrarische bebouwing en het ruimte bieden aan initiatieven die een aanvullende inkomstenbron kunnen opleveren.

Daarbij valt te denken aan het mogelijk maken van kleinschalige woonvormen of recreatieve activiteiten die boeren aanvullende inkomsten kunnen opleveren. Denk aan kleinschalige woonvormen als zelfvoorzienende tiny houses voor permanente bewoning of recreatief gebruik. Initiatieven voor een (kleinschalige) vakantie bij de boer of aanvullende activiteiten op boerenbedrijven zoals workshops of boerderijwinkels.

Initiatieven rond de koop en verkoop van lokale producten zien we al. Deze innovaties in de voedselketen passen bij ons karakter als eigenzinnige duurzame woongemeente.

Innovaties in de agrarische sector, zoals *farming* van insecten of teelt van speciale gewassen om de CO₂-uitstoot te verminderen, zijn trends die bij Olst-Wijhe passen. We faciliteren dergelijke initiatieven door boeren of initiatiefnemers bijvoorbeeld te koppelen aan organisaties als The green east.

We vervullen voor al deze ontwikkelingen als gemeente dus vooral een faciliterende rol. We maken planologische ruimte of dereguleren om ontwikkelingen en initiatieven waar het kan en waar het bijdraagt aan onze focus mogelijk te maken.

- Voorzieningen

Behoud van de basisvoorzieningen voor de dagelijkse behoeften in onze gemeente (winkels voor eerste levensbehoeften, onderwijs, huisarts) zijn belangrijk. Dit betekent ook dat we voor grotere voorzieningen en het bredere winkelaanbod meer gaan leunen op de kernen Olst en Wijhe en de nabije steden. Niet alles hoeft meer in elke kern, buurtschap of zelfs binnen onze gemeente aanwezig te zijn. Dat betekent niet dat voorzieningen moeten verdwijnen, maar wel dat de bijdrage vanuit de gemeente mogelijk kleiner wordt of verdwijnt.

Wij zetten onze tijd en financiële middelen vooral in voor de voorzieningen waar ontmoetingen plaatshebben. Dit betekent niet dat elke kern een buurthuis hoeft te hebben.

We maken hierbij nieuwe initiatieven mogelijk waar dat nodig is en bijdraagt aan onze focus of financiële taakstelling. We kijken naar mogelijkheden om zaken aan elkaar te verbinden om zo onze gemeentelijke bijdrage beter te gebruiken. Niet alleen vanuit efficiëntie en kostenbesparing overigens. In onze faciliterende rol stimuleren we bijvoorbeeld initiatieven die verkoop van lokale producten koppelt aan plekken waar veel mensen komen of het combineren van nog meer functies en activiteiten in bijvoorbeeld het Holstohuis en het SPOC. Denk daarbij ook aan nog meer prettige werk- en ontmoetingsplekken voor ZZP'ers op diverse plekken in onze gemeente of broedplaatsen voor inwoners, die als startende ondernemers een plek zoeken. Ook dat is invulling voor een eigenzinnige duurzame woongemeente.

We vervullen in al deze ontwikkelingen een verbindende en faciliterende rol. Breed beleid formuleren en gemeentelijke inzet rond recreatie, cultuur en economie hebben minder prioriteit. Vanuit die rol scheppen we bijvoorbeeld wel planologische ruimte om initiatieven uit sectoren mogelijk te maken waar ze gekoppeld zijn aan onze focus als woongemeente. Ook kijken we of andere financieringsconstructies denkbaar zijn in bijvoorbeeld delen van het sociaal domein, waardoor voorzieningen beschikbaar blijven tegen lagere kosten.

- Duurzaamheid

Op het gebied van duurzaamheid en met name de grootschalige opwek van energie trekken we samen op met Deventer, Zwolle, Raalte en enkele Gelderse gemeenten. Grootschalige opwek gebeurt alleen op ruime afstand van woongebieden, zodat overlast voor inwoners tot een minimum beperkt blijft. Daarbij beseffen we ook dat overlast en landschappelijke veranderingen niet geheel te vermijden wanneer we afspraken in het kader van de Regionale Energie Strategie moeten nakomen.

Qua duurzaamheid gaan we verbinden en faciliteren, maar ondernemen zelf geen actie. De kosten voor begeleiding van initiatieven voor grootschalige opwek worden op basis van (samenwerkings)overeenkomsten vergoed en verhaald op de initiatiefnemer. We zetten daarbij pas (omvangrijke) ambtelijke capaciteit in nadat een overeenkomst is gesloten, die de financiële risico's beperkt.

Een fijne woonomgeving betekent ook dat we aandacht hebben voor zaken als hittestress en voorkoming van wateroverlast. Bij de doorgroei als woongemeente zetten we hier via klimaatadaptief bouwen, vanuit onze regierol op de woonopgave (nieuwbouw), op in.

Naast deze grootschalige maatregelen hebben we ook aandacht voor kleinschaliger maatregelen als erfmolens, energiebesparing en verduurzaming van de woningvoorraad. Hierbij faciliteren we initiatiefnemers.

5.4 Naar een realisatiestrategie

Een bestuurlijke focus maakt het de komende jaren makkelijker zaken te (blijven) kiezen waaraan we onze tijd en ons geld gaan besteden, ook in het kader van de heroverweging waar we nu voor staan. Welke delen van het college-uitvoeringsprogramma pakken we nog op en welke hebben minder prioriteit? Aan welke initiatieven vanuit onze inwoners, ondernemers en marktpartijen gaan we een bijdrage leveren in tijd, ambtelijke capaciteit of geld en waar gaan we veel meer opereren vanuit een faciliterende rol, ook al betekent dat vertraging of verdwijning van activiteiten en voorzieningen?

Tegelijkertijd vraagt uitvoering van deze bestuurlijke focus het nodige van de organisatie, het college en de raad. De vaststelling ervan is slechts de eerste stap. De komende periode moet met de provincie worden gepraat over de woningbouwcontingenten. Er is een communicatiestrategie nodig om de doelgroepen te bereiken voor onze ontwikkeling als woongemeente. We moeten dereguleren, loslaten en ruimte geven, maar ook sturen op de dingen die we echt belangrijk vinden en keuzes maken in actief en passief grondbeleid rond woningbouwprojecten. Er is ook aandacht nodig voor de gevolgen van deze doorontwikkeling op bijvoorbeeld infrastructuur en voorzieningen voor specifieke groepen (zoals jongeren) en we moeten doordenken over en jagen op kansen en innovatieve ideeën en initiatieven. En deze ideeën en visies vervolgens ook nog omzetten naar doen.

Na de heroverweging en op basis van deze focus en de keuzes die zijn gemaakt, moet nog een vertaling worden gemaakt naar een uitvoeringsstrategie.

Bijlage 1: de 3 woonscenario's 2^e werksessies

In het komen tot de focus is gewerkt via scenariodenken. Deze scenario's zijn dus bedoeld als werkmethode en aanleiding voor het gesprek, waarbij bepaalde elementen soms wat zijn uitgegroot. Deze scenario's zijn dus niet voldragen en compleet en ook niet bedoeld voor besluitvorming.

Scenario 1: Woongemeente met basisgroei

We richten ons in dit scenario vooral op Olst-Wijhe als een gemeente die een **basisgroei** doormaakt van circa 600 woningen voor de komende 10 jaar, **zonder** daarbij een grote **aanvullende groeiambitie vanuit de regio**. Deze groei is een voortzetting van de afgelopen jaren, bestaande uit eigen inwoners en instroom van buiten. We profileren ons op onze mooie, groene ligging aan de IJssel met alle benodigde basisvoorzieningen, levendige verenigingen en noaberschap.

Een plek waar onze jongeren kunnen blijven wonen als ze dat willen, met een natuurlijke instroom van gezinnen met (jonge) kinderen uit de steden die hier hun rust en een ruime woning vinden met alle dagelijkse voorzieningen om de hoek. We gaan ook voor ontwikkeling van levensloopbestendige woningen, meergeneratiewoningen of hofjes waar onze jongeren en ouderen samen wonen. Dat brengt meer beweging in onze woningmarkt. Sterk innovatieve woonconcepten hebben minder prioriteit, omdat ze vooral specifieke groepen van buiten aantrekken.

Kinderen kunnen hier naar goede scholen in een veilige kindvriendelijke omgeving. Via het project Scholen voor morgen maken we de komende jaren via fusies en nieuwe scholen (kindcentra) een slag op de kwaliteit en omvang van scholen en daardoor in de structurele kosten aan de vastgoedkant.

Ook zetten we in op betere benutting van onze sterke kwaliteiten met betrekking tot onze landschappelijke waarden en onze ligging aan de IJssel. Het toegankelijk maken van deze plekken voor eigen inwoners heeft hoge prioriteit. Bij de inrichting houden we rekening met de toegankelijkheid voor onze oudere inwoners.

We **schalen onze inzet en positie in de regio af**. Toeristisch schalen we onze ambities ook af. Met het toegankelijk maken van de IJssel en onze landschappelijke parels zijn we aantrekkelijk voor eigen inwoners en de mensen die vanuit de stad op zoek zijn naar groen en de natuur. **Behoud van onze tradities, verenigingsleven en sociale cohesie zijn onze drijfveren.**

Om de toenemende druk op onze sociale voorzieningen en de daarmee financiële last te kunnen beheersen, zijn ingrepen in het sociaal domein onvermijdelijk. In dat domein zoeken we een balans die nog steeds past bij ons sociale karakter, maar tegelijkertijd ook bij onze financiële positie. Daarvoor gaan we terug naar onze basale wettelijke taken. We kijken bijvoorbeeld naar het meer sturen op de indicatiestelling en het instellen van budgetplafonds. **Voor de 'extra's' vertrouwen we op de kracht van de dorpen en buurschappen zelf** om dit op te pakken en leggen we meer focus op de nabijheid van voorzieningen in de twee steden. Waar nodig investeren we in het begin om dit in beweging te helpen.

Werkgelegenheid hebben of laten groeien in de eigen gemeente is geen hoofddoel. We zetten dan ook niet meer in op huisvesten van traditionele bedrijvigheid, die met extra verkeersbewegingen en grote bedrijfspanden leefbaarheid, veiligheid en woongenot in onze kernen aantast. De levendigheid

van onze centra om de basiswinkelveorzieningen inwoners op peil te houden is één van onze speerpunten en er blijft ruimte voor innovatieve (kleinschalige) bedrijvigheid. We gaan voor een pragmatische en qua schaal passende economische ambitie.

We zetten ook in op **grootschalige duurzaamheidsmaatregelen** zoals windturbines of zonneparken om energieneutraal te worden. We willen onze maatschappelijke verantwoordelijkheid naar onze eigen inwoners hierin nemen. Onze gemeente biedt ruimte om op afstand van woongebieden grootschalige opwek te realiseren zonder grote overlast. De kosten voor de begeleiding van initiatieven voor grootschalige opwek worden op basis van samenwerkingsovereenkomsten en anterieure overeenkomsten vergoed. We zetten daarbij pas (omvangrijke) ambtelijke capaciteit in nadat een overeenkomst is gesloten, zodat financiële risico's beperkt blijven. Naast deze grote maatregelen hebben ook kleinere maatregelen rond opwek, energiebesparing en verduurzaming van de woningvoorraad onze aandacht.

Deze kleinschalige ontwikkeling als woongemeente maakt dat de basis voor **behoud** van onze **voorzieningen** wat meer **onder druk** blijft staan. Ook betekent woningbouw voor alleen onze natuurlijke groei dat we als gemeente **structureel wat minder inkomsten** genereren dan bij een scenario met een grotere groeiambitie. De vergrijzing zal doorzetten, wat mogelijk de druk op het sociaal domein verhoogt. Ook is de profilering in dit scenario minder scherp.

Scenario 2: Aantrekkelijke regionale woongemeente

We richten ons in dit scenario vooral op Olst-Wijhe als toekomstbestendige **regionale woongemeente**, waarbij we ons profileren op onze mooie, groene ligging aan de IJssel met alle benodigde basisvoorzieningen, levendige verenigingen en noaberschap. Een plek waar **(jonge) gezinnen die elders in de regio**, in de grote steden **werken**, hun rust en een ruime woning vinden met alle dagelijkse voorzieningen om de hoek. Maar ook een plek waar we door middel van betaalbare woningen onze **eigen jongeren** vasthouden. Kinderen kunnen hier naar goede scholen in een veilige en kindvriendelijke omgeving. Via het project Scholen voor morgen maken we via fusies en nieuwe scholen (kindcentra) een slag in kwaliteit en omvang van scholen en verlagen de structurele kosten aan de vastgoedkant.

Ook zetten we in op betere benutting van onze sterke kwaliteiten met betrekking tot onze landschappelijke waarden en onze ligging aan de IJssel. Het toegankelijk maken van deze plekken voor huidige en toekomstige inwoners heeft hoge prioriteit.

We gaan ons profileren als woongemeente voor de doelgroepen **jongeren en 40- tot 50-jarigen** om de vergrijzing van onze gemeente een halt toe te roepen. Dat betekent niet dat we ons niet inzetten voor **inwoners van 65 jaar en ouder**. In de ontwikkeling van woningen kijken we nadrukkelijk naar mogelijkheden om levensloopbestendige woningen te realiseren, meergeneratiewoningen of hofjes waar jong en oud samen wonen. Dat brengt meer beweging in onze woningmarkt.

We zetten volop in op onze **positie in de regio**. We overleggen met de provincie, Zwolle en Deventer over onze regionale opvangfunctie voor wonen en maken in het kader van de regionale woonagenda afspraken voor de komende 10 jaar. Daarbij vullen we niet alleen de 'gaten' die er regionaal zijn wat betreft betaalbare huur- en koopwoningen. Dit vinden we risicovol voor het behoud van ons karakter en de mogelijke extra druk op het sociaal domein. We gaan dus voor **evenwichtig verdichten van onze woonbebouwing met circa 1000-1200 woningen de komende 10 jaar**. Bij deze groei zetten we wel in op een natuurlijk tempo met aandacht is voor behoud van sociale cohesie en dorps karakter.

Recreatief willen we ons **ontwikkelen** en dan vooral op die aspecten die maken dat we een levendige en aantrekkelijke plek zijn waar je graag woont en (kort) verblijft. Hierbij zetten we vooral in op wandelroutes langs de IJssel tussen landgoed De Haere via het Infocentrum IJssel Den Nul naar Wijhe en meer mogelijkheden voor dagrecreatie langs/op de IJssel.

Voor onze profilering ontwikkelen we een **vernieuwende communicatiestrategie** die onze kwaliteiten met trots en (Sallandse) bravoure voor het voetlicht brengt.

Om de druk op onze sociale voorzieningen en zodoende de financiële last te kunnen beheersen, zijn ingrepen in het sociaal domein onvermijdelijk. In dat domein zoeken we een balans die past bij ons sociale karakter, maar tegelijkertijd ook bij onze financiële positie. Daarvoor gaan we terug naar onze basale wettelijke taken. We kijken bijvoorbeeld naar het nog meer sturen op de indicatiestelling, budgetplafonds, invoering van een eigen bijdrage, minimabeleid alleen voor inwoners op bijstandsniveau en gaan terug naar onze basistaken rond Werk en Inkomen.

Werkgelegenheid hebben of laten groeien in de eigen gemeente is geen hoofddoel. We zetten dan ook niet meer in op huisvesten van traditionele bedrijvigheid, die met extra verkeersbewegingen en grote bedrijfspanden leefbaarheid, veiligheid en woongenot in onze kernen aantast. De levendigheid van onze centra om de basiswinkelvoorzieningen inwoners op peil te houden is één van onze speerpunten en er blijft ruimte voor innovatieve (kleinschalige) bedrijvigheid. We gaan voor een pragmatische en qua schaal passende economische ambitie.

We zetten niet in op grootschalige duurzaamheidsmaatregelen als windturbines of zonneparken. We willen ons regionaal profileren als een rustige en groene woongemeente en deze maatregelen conflicteren hiermee vanwege het veelal negatieve imago dat ze hebben door geluidshinder en slagschaduw. We onttrekken ons niet aan onze duurzaamheidsopgaven, maar proberen deze in te vullen door in regioverband op te trekken met Zwolle en Deventer en door in te zetten op energiebesparing en kleinschalige maatregelen in onze eigen gemeente (zoals erfmolens, zon op daken en verduurzaming van de woningvoorraad).

Deze ontwikkeling naar een levendige, groene woongemeente waarbij we de komende 10 jaar **doorgroeien met 1000-1200 woningen en we ook recreanten van buiten aantrekken**, maakt dat we de basis voor behoud van onze voorzieningen versterken. Daarbij richten we ons op jongeren en jonge gezinnen, waardoor we ook vergrijzing en ontgroening tegengaan. Bouw van meer woningen levert ons als gemeente **structureel meer inkomsten** op en beïnvloedt de relatieve druk in het sociaal domein gunstig.

Scenario 3: Duurzame eigzinnige voorstad

We richten ons in dit scenario vooral op Olst-Wijhe als **duurzame en eigzinnige regionale woongemeente**, waarbij we ons profileren op onze mooie, groene ligging aan de IJssel met alle benodigde basisvoorzieningen, levendige verenigingen en onze innovatieve woonconcepten en voedselketens. Een plek waar **wonen en de plattelandsontwikkeling** met hun innovaties bij elkaar komen en elkaar aanvullen en versterken.

Een plek waar we naast een woongemeente voor de jonge gezinnen die elders in de regio werken, ons ontwikkelen in en profileren met **innovatieve woonconcepten**. Niet alleen met projecten als de Aardenhuizen of Olstergaard, maar ook door bij (seriematige) nieuwbouw bijvoorbeeld extra aandacht te hebben voor **duurzame en circulaire bouw** en vernieuwende concepten waar jong en oud samen wonen. We richten ons op de doelgroepen **jongeren en 40- tot 50-jarigen** om de vergrijzing een halt toe te roepen. Dat betekent niet dat we ons niet inzetten voor **inwoners van 65 jaar en ouder**. In de ontwikkeling van woningen kijken we nadrukkelijk ook naar levensloopbestendigheid, meergeneratiewoningen of hofjes waar jong en oud samen wonen. Dat bevordert de doorstroming in onze woningmarkt. We dagen de markt nadrukkelijk uit voor deze duurzame en innovatieve ontwikkelingen. Standaard bouwen doen we nog in beperkte mate.

In dit scenario gaan we ervan uit dat we als **onderdeel** van een **groter stedelijk gebied** functioneren en dat mensen voor standaardwoningen, maar ook allerlei voorzieningen gebruik kunnen maken van de nabije grote steden. **Niet alle voorzieningen** hoeven meer **in onze eigen gemeente** aanwezig te zijn. Voor de bibliotheek kan men ook naar Deventer of boeken vanuit Deventer thuis laten

bezorgen. Ook een theater, zwembad of een uitgebreid winkelaanbod hebben geen prioriteit meer wat betreft de gemeentelijke inzet van tijd en geld.

Kinderen kunnen hier naar goede scholen in een veilige, kindvriendelijke omgeving. Via het project Scholen voor morgen maken we via fusies en nieuwe scholen (kindcentra) een slag in kwaliteit en omvang van scholen en verlagen zo de structurele kosten aan de vastgoedkant.

Ook zetten we in op betere benutting van onze kwaliteiten met betrekking tot onze landschappelijke waarden en onze ligging aan de IJssel. Het toegankelijk maken van deze plekken voor huidige en toekomstige inwoners heeft hoge prioriteit. Daarbij zoeken we mogelijkheden om de **natuur** niet alleen te **bekijken**, maar het ook te **ervaren** en ervan te **leren**.

We zetten volop in op onze positie in de regio. We overleggen met de provincie, Zwolle en Deventer over onze regionale opvangfunctie voor wonen en maken afspraken voor de komende 10 jaar.

Toeristisch verlagen we onze ambities. Met het toegankelijk maken van de IJssel en onze landschappelijke parels zijn we aantrekkelijk voor eigen inwoners en voor hen die vanuit de stad op zoek zijn naar groen en de natuur. Grootschalige evenementen of toeristische accommodaties bevinden zich voldoende in beide steden.

Om de druk op onze sociale voorzieningen en zodoende de financiële last te kunnen beheersen, zijn ingrepen in het sociaal domein onvermijdelijk. In dat domein zoeken we een balans die past bij ons sociale karakter, maar tegelijkertijd ook bij onze financiële positie. Daarvoor gaan we terug naar onze basale wettelijke taken. We kijken bijvoorbeeld naar het nog meer sturen op de indicatiestelling, budgetplafonds, invoering van een eigen bijdrage, minimabeleid alleen voor inwoners op bijstandsniveau en gaan terug naar onze basistaken rond Werk en Inkomen.

Voor **de 'extra's'** vertrouwen we op de **kracht van de dorpen en buurschappen** om dit op te pakken en de nabijheid van voorzieningen in de twee steden. Waar nodig investeren we als gemeente in het begin om dit in beweging te helpen.

Werkgelegenheid hebben of laten groeien in de eigen gemeente is geen hoofddoel. We zetten dan ook niet meer in op huisvesten van traditionele bedrijvigheid, die met extra verkeersbewegingen en grote bedrijfspanden leefbaarheid, veiligheid en woongenot in onze kernen aantast. De levendigheid van onze centra om de basiswinkelvoorzieningen inwoners op peil te houden is één van onze speerpunten en er blijft ruimte voor innovatieve (kleinschalige) bedrijvigheid.

Naast dat we hierin optrekken met Deventer en Zwolle, onderstrepen we ons duurzame imago door in te zetten op **eigen grootschalige duurzaamheidsmaatregelen** zoals windturbines of zonneparken om een energieneutrale samenleving te worden. We willen ons regionaal profileren als een rustige en groene woongemeente, maar in onze gemeente is er ruimte om op afstand van woongebieden grootschalige opwek te realiseren zonder grote overlast. De kosten voor de begeleiding van initiatieven voor grootschalige opwek worden op basis van samenwerkingsovereenkomsten en anterieure overeenkomsten vergoed. We zetten daarbij pas (omvangrijke) ambtelijke capaciteit in nadat een overeenkomst is gesloten, die de financiële risico's beperkt. Naast deze grote maatregelen hebben ook kleinere maatregelen, energiebesparing en verduurzaming van de woningvoorraad aandacht.

Deze ontwikkeling naar een woongemeente waarbij we de komende **10 jaar groeien met circa 1000-1200 woningen versterkt** de basis voor behoud van onze **voorzieningen**. Bouw van meer woningen levert ons als gemeente **structureel meer inkomsten** op en beïnvloedt de relatieve druk in het sociaal domein gunstig.

Bij deze groei zetten we wel in op een natuurlijk groeitempo met aandacht voor behoud van onze sociale cohesie en dorpse karakter.